

Suomen Kouluhistoriallisen Seuran vuosikirjat 1935 - 1995

VUOSIKIRJA I (1935)

A. R. Cederberg, Kouluneuvos Einar Fieandt.

Kurt H. Erwald, A. J. Mela.

J. A. Wecksell, A. J. Mela.

Hanna Kallio, Vanhoja koulumuistoja.

Heikki Impivaara, Pari piirrettä Raahen koulusta.

Reino Rautavaara, Piirteitä Oulun triviaalikoulun historianopetuksesta viime vuosisadan alkupuolella.

Juuso Mustonen, Inkerin kansanopetuksen alkuvaiheita.

E. O. Stenij, Sata vuotta ammattiopetuksemme vaiheita.

Heikki Terho, Haminan saksalaisen alkeiskoulun oppilasmatrikkeli.

Suomen kouluhistoriallisen seuran säännöt.

VUOSIKIRJA II (1936)

R. A. Mäntylä, Kansanopetuksesta Tornion kaupungissa 1700- ja 1800-luvulla.

V. R. Lehtonen, Alemman maanviljelysopetuksen alkuvaiheista Suomessa.

Olga Moberg, Helsingin kansakoulujen alkuajoilta I.

Maiju Kantele, Helsingin kansakoulujen alkuajoilta II.

Impi Siukonen, Muistoja Amanda Packalenista.

I. Warttainen, Kyllälän kasvatuslaitos 100-vuotias.

Juuso Mustonen, Sunnuntai- eli pyhäkoulut Inkerissä.

Uuno Pulkkala, Kristiinankaupungin pedagogio.

VUOSIKIRJA III (1937)

- A. R. Cederberg*, Suomen kouluhistorian tärkein tehtävä.
A. J. Tarjanne, Koulumuistoja kuuden vuosikymmenen takaa.
August Alho, Turun kaupunginkouluja viime vuosisadalla.
Väinö Vaara, Muuan poikkeuksellinen koulun taloussuunnitelma.
Matti Koskenniemi, Lukiolaiselämää Turussa 1880-luvulla.
V. Ahokanta, Muistelmia Lappeenrannan sunnuntaikoulusta.

VUOSIKIRJA IV (1938)

- Kustaa Hautala*, Piirteitä Oulun oppikouluoloista 1822-43.
V. Ahokanta, Lappeenrannan käsityöläiskoulun vaiheet.
Santeri Liikkanen, J. V. Snellman ja kansakoulu.
Kalervo Kaartinen, Ekateriinan eli Huutokosken koulu.
Antti Inkinen, Suomalainen koululaitos Pietarissa.
Niilo Liakka, Muisteloja Tornion ala-alkeiskoulusta 1870-luvulla.

VUOSIKIRJA V (1939)

- J. H. Ollikainen*, Leppävirran vanhemmasta kansakouluopetuksesta.
V. Ahokanta, Sortavalan vanhemmat ammattikoulut.
Niilo Liakka, Oulun suomalainen yksityislyseo 1874-1890.
M. O. Karttunen, Etelä-Pohjanmaan ensimmäisen kansakoulun perustaminen.

VUOSIKIRJA VI (1944)

- J. H. Ollikainen*, Leppävirran kansakouluolojen kehitys 1800-luvun viimeisillä vuosikymmenillä.
Erkki Paasikallio, Ahlmanin pitäjänkoulujen alkuvaiheet.
Vilho H. Kivioja, Muistelmia Teuvo Pakkalasta opettajana.

Heikki Hosia, Punkalaitumen koululaitoksen alkuvaiheet.
Aili Vallin, Kouluhistoria ja matriikkelit kaupungeittain ja kunnittain.

VUOSIKIRJA VII (1948)

Olli Lokki, Piirteitä aritmetiikan opetuksesta Suomessa vuoteen 1941 asti.

H. K. Erviö, Narvan suomalaisen kirkkokoulun vaiheita.

Jouko Palonen, Valtion oppikoulujen opettajien palkkauksen pääkohdittainen kehitys 1800-luvulla.

Viljam Ahokanta, Ammattiopetuksen vaiheita Joensuussa.

VUOSIKIRJA VIII (1950)

Aukusti Salo, Suomen kasvatustieteen harrastuksen ja tutkimuksen elvyttäminen.

Urho Somerkivi, Sunnuntaikoulujen perustamisesta.

Santeri Liikkanen, Piirteitä Itä-Suomen kansanopetusoloista 1700-luvulla.

Kustaa Hautala, Muuan kouluriita Oulussa 1860-luvulla.

Aarne B. J. Vartiainen, Kylliälän eli Uudenkartanon kasvatustieteenlaitos 1829-1901.

VUOSIKIRJA IX (1955)

Eino Viitasaari, Suomen Kouluhistoriallinen Seura 20-vuotias.

Urho Somerkivi, Suomen kansanopetuksen nousu 1840-luvulla.

E. O. Kuujo, Haminan kadettikoulun pedagogisesta yhdistyksestä 1870-luvulla.

Aimo Halila, Miten Helsingistä tuli Suomen johtava koulukaupunki.

W. Rantoja, Isonkyrön kansanopetuksen alkuvaiheet.

Mikko Rusama, Helsingin vaatturiammattikoulun perustamisvaiheista.

Nehemias Rautonen, Multian kirkonkylän kansakoulun perustaminen.

Aimo Halila, Bell-Lancasterin vuoro-opetusjärjestelmä Suomessa.

Eino Viitasaari, Katsaus.

VUOSIKIRJA X (1957)

Eino Viitasaari, Kasvatustieteellisen keskuslaitoksen perustamissuunnitelmien historiaa.

Sinikka Lipponen, Suomen opettajakunta suuren Pohjan sodan aikana.

Erkki Lahdes, Ahlmanin koulujen ensimmäisten opettajain valinta.

Akseli Salokannel, Piirteitä Vanajan kansanopetuksesta.

E. V., Katsaus Suomen Kouluhistoriallisen Seuran toimintaan.

VUOSIKIRJA XI (1959)

Antti Inkinen, Suomalaisen nuorison opinkäyntiä Pietarissa venäläisen valtakauden aikana.

Armas Vuoristo, Papiston suhde kansakoulukysymykseen 1800-luvun alusta kansakoulun perustamiseen.

VUOSIKIRJA XII (1960)

Jaakko Linnankivi, Reginan koulu Anjalan pitäjänkouluna.

Alpo K. Rapila, Piirteitä kansakoulunopettaja Antti Tarkkasen elämäntyöstä.

VUOSIKIRJA XIII (1961)

V. A. Nordman, Adolf Voldemar Streng ja Aukusti Juhana Mela.

Ritva Dahl, Venäjän kielen opetus Suomen oppikouluissa ensimmäisellä sortokaudella.

I. Vainio, Vaasan suomalaisen lyseon ja Borgå lyseumin kirjeen vaihdosta v. 1890-92.

VUOSIKIRJA XIV (1962)

Alpo K. Rapila, Laihian kirkonkylän kansakoulun toiminnasta vuosina 1880-1883.

Kalevi Kajava, Nevanlinnan triviaalikoulun vaiheista.

Eelis Aurola, Michail Tichanoffin perustamista suomenkielisistä kansakouluista ja niiden varhaisista vaiheista.

E. O. Stenij, Ammattikasvatusta Ruotsinvallan aikaisessa Viaporissa.

VUOSIKIRJA XV (1963)

Jussi Isosaari, Pedagogista teoriaa maassamme 1800-luvun alku puolella.

Veikko Lehvä, Kuurojen opetuksen alkuvaiheita meillä ja muualla.

Kalevi Kajava, Pietarin suomalaisen kirkkokoulun vaiheista.

M. O. Karttunen, Opettaja Johannes Häyhän muistelmia.

Urho Somerkivi, Rousseau pedagogisena ajattelijana. Muutamia mietteitä A. D. 1962.

VUOSIKIRJA XVI (1964)

Eeva Tirkkonen, Musiikinopetuksesta Suomessa vuosina 1866-1925.

Pentti Vasunta, Maalaiskansakoulujen tarkastuksen historia Cygnaeuksen ja paikallistarkastajien aikana 1866-1884.

Matti A. Sainio, Lähteitä Suomen kansakoulun esihistoriaan.

VUOSIKIRJA XVII (1965)

E. A. Stenij, Piirteitä Suomen kouluhistoriallisen seuran 30-vuotistapaaleelta.

Kalevi Kajava, Pietarin suomalaisesta yhteiskoulusta.

Erkki Lahdes, Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma (1925) nykyisen didaktiikan tienraivaajana.

Eelis Aurola, Eräs keskeinen lähde Uno Cygnaeuksen suunnitelmassa kielen opetuksen uudistamiseksi.

Aimo Halila - Eelis Aurola, Koulun historian kirjoittamisesta.

VUOSIKIRJA XVIII (1966)

Matti A. Sainio, S. A. Hedlundin kirjekokoelma.

Jussi Isoaari, Bruno Boxtrömin kasvatustieteiden opetus Sortavalan seminaarissa 1882-1917.

Alpo K. Rapila, Suomenkielisten kansakoulujen syntyvaiheista Helsingin ympäristössä 1890-luvulla.

Eelis Aurola, Cygnaeuksen kaksi kirjoitusta v:lta 1857 ja niiden luonnokset.

VUOSIKIRJA XIX (1968)

V. A. Nordman, Kielisuhteet Helsingin oppikouluissa sadan vuoden aikana 1860-1960.

Juhani Jussila, Työkasvatuksen tavoitteet Suomen kansakoululaitoksen järjestämisestä koskevissa suunnitelmissa vuosina 1856-1866.

Sven Gladh, Kansakoulumme käsityöopetus v. 1866-1888.

Soili Virkkunen, Lars Gabriel von Haartmanin suunnitelma Karantanon koulun perustamiseksi.

VUOSIKIRJA XX (1972)

Markku Hulkko, Kansakoulun kehitys teollistuvassa maalaiskunnassa.

Reijo Pajamo, Heinrich Wächter Suomenkoulujen laulunopetuksen uudistajana (1853-1881).

VUOSIKIRJA XXI (1983)

Urho Somerkivi, Suomen kunnallinen keskkoulu.

Taimo Iisalo, Keskkoulun opetussuunnitelman syntyvaiheen ongelmia.

Jouko Kauranne, Alakansakoulu-lehti alakansakoulun opetussuunnitelmaa koskevan keskustelun kehittäjänä.

Alpo K. Rapila, Kuvernööri A. A. Järnefeltin toiminta kansakoulujen perustamisessa Vaasan läänissä 1890-1894.

Suomen kouluhistoriallisen seuran toimintakertomus vuodelta 1982.

VUOSIKIRJA XXII (1984)

Martti T. Kuikka, Didaktiikan asema suomalaisen opettajankoulutuksen alkuvaiheissa 1800-luvulla.

Esko I. Kähkönen, Lapin viimeiset katekeetit opettajina.

Antti Lappalainen, Alexander Edvard Modeen, oppikirjantekijä ja maantieteen opetuksen uudistaja.

Alpo K Rapila, Etelä-Pohjanmaan kansakoulujen tarkastus talvelta 1872.

Elias Turunen, Opettaja Matti Pajusen muistelmä: Neljä vuosikymmentä kansanvalistustyötä rajaseudulla.

Kai R. Lehtonen, Mikrotietokone kouluhistorian tutkijan apuvälineenä.

Suomen kouluhistoriallisen seuran toimintakertomus vuodelta 1983.

VUOSIKIRJA XXIII (1985)

- Urho Somerkivi*, Kansanopetuksen opetussuunnitelmat kulttuurin siirron kuvastajina.
- Jouko U. Kauranne*, Kulttuurin vaikutus alakansakoulun opetussuunnitelmiin.
- Aimo Halila*, Suomen kansakouluväen ulkomaisista opintomatkista 1880- ja 1890-luvuilla.
- Martti T. Kuikka*, Suomalainen kulttuuri yläkansakouluseminaarien harrastustoiminnassa 1920- ja 1930-luvulla.
- Antti Henttonen*, Opettaja kulttuurityön tekijänä.
- Erkki Kuujo*, Monikielisen Viipurin koululaitos.
- Kyösti Kiuasmaa*, Nuoren tasavallan oppikoulukulttuuri.
- M. O. Karttunen*, Kansanopiston kulttuuritehtävä.
- Erkki Merimaa*, Suomenkieliset koulut ulkomailla.
- Martti T. Kuikka*, Piirteitä Suomen kouluhistoriallisen seuran toiminnasta vuosina 1935-85.

VUOSIKIRJA XXIV (1986)

- Urho Somerkivi in memoriam.
- Donald J. Wilson*, Public Support of Private and Independent Schools in Canada.
- Aimo Halila - Eelis Aurola*, Koulun historian kirjoittamisesta.
- Jouko Kauranne*, Kuopion kansakoululaitos sodista peruskouluun.
- Irina Koskinen*, Vänrikeistä Talvelan poikiin.
- Antti Lappalainen*, Helsingin kansakoulunopettajat koulunuidistajina.
- Alpo K. Rapila*, Maaseudun kansakoulunopettajan kunnanpalkka 1870-luvun Etelä-Pohjanmaalla.
- Risto Rinne*, Kansakoulunopettajien rekrytointi Suomessa ennen toista maailmansotaa.
- Kouluhistorian tutkimuksen päivät.

Martti T. Kuikka, Kasvatuksen historian tutkimuksen nykypäivä ja tulevaisuus.

Reijo Raivola, Kansallisen hengen käsite vertailevassa tutkimuksessa.

M. O. Karttunen, Suomen kouluhistoriallinen seura 1935-85. Seuran 50vuotistilaisuudessa pidetty esitelmä.

Antti Lappalainen, Urho Somerkiven teokset.
Toimintakertomus vuodelta 1985.

VUOSIKIRJA XXV (1987)

M. O. Karttunen, Historian koulu. Historianopetus kansanopistossa 1890-1950.

Martti T. Kuikka, Teori och praktikinom pedagogiken i utbildningen av klasslärare i Finland under krigstiden.

Saara Hakaste, Uusia näkymiä vertailevan kasvatustieteen tutkimusongelmiin.

Tore Modeen, Oikeus yksityiseen kouluopetukseen. Hallitusmuodon 82. ja 79. pykälien tulkintaa.

Toimintakertomus vuodelta 1986.

VUOSIKIRJA XXVI (1988)

Jouko Kauranne, Helsingin koululaitoksen pedagogisesta kehityksestä peruskoulun alkuvuosina.

Veli Matti Autio, Aistivammaisopetus kulttuuripolitiikan kentässä.

Martti T. Kuikka, Opettamisen perustaidot suomalaisen opettajankoulutuksen kehittämisen ongelmana 1972-78.

Paavo Tarvainen, Leo Harmaja virkamieskoulutuksen edistäjänä.

Irina Koskinen, Muuttuva ylioppilasaine.

Markku Mansner, Ammattimiehiä tehtaaseen ja verstaaseen.

Toimintakertomus vuodelta 1987.

VUOSIKIRJA XXVII (1989)

Jouko Kauranne, Use of Computers in Finnish Schools.

Finn Haugberg Mortensen, Uppsatskrivningen och dess föregångare i Danmark.

Irina Koskinen, Ns. uudet pedagogiset näkemykset ja ortodoksinen kirkko.

Martti T. Kuikka, Viisi kansanopetusjärjestelmää Suomessa 1880-luvulta 1920-luvulle .

Esko Nikander, Kansakoulun tavoitteet Uno Cygnaeuksen, J. V. Snellmanin ja Mikael Soinin tulkitsemana.

Reijo Pajamo, Laulun ja soiton lehtori E. A. Hagfors.

Alpo K. Rapila, Koululainsäädäntömme muuttumisvaiheita.

Jarl Stormbom, Comenius ja Forselius - vertailevat näkökohdat. Toimintakertomus vuodelta 1988.

VUOSIKIRJA XXVIII (1990)

Ahonen, Sirkka - Rantala, Jukka, History of Education in "the Second Republic" c. 1944-1950.

Kuikka, Martti T., J. A. Comenius and the School order of 1649 in Sweden-Finland.

Iisalo, Taimo, Sunnuntaikoulu työssäkäyville - esimerkkinä Uuden kaupungin sunnuntaikoulu 1800-luvulla.

Karttunen, M.O. Maalaiskansakouluntarkastajana Etelä-Pohjanmaalla 1940- ja 1950-luvuilla.

Kauranne, Jouko, Japanin ja Suomen peruskoulujen opetussuunnitelmien vertailua.

Kivinen, Osmo ja Kinos, Sirppa, Suomalainen oppiaika.

Koskinen, Irina, Oppiaineen historia kytkeytyy pedagogiikan ja aineen historiaan.

Rapila, Alpo K., Sortavalan seminaarin johtajan vaali vuonna 1880. Toimintakertomus vuodelta 1989.

VUOSIKIRJA XXIX (1991)

Martti T. Kuikka, Humanism of Antiquity and the Development of Finnish Secondary Schools in the 1920's and 1930's.

Pauli Arola, Yksi oppikirja - kaksi kertojaa.

Aaro Harju, Kreikkalaiskatolisten kansakoulujen tarkastus ennen vuotta 1923.

Yrjö Kaimio, Rintamaoppikoulujen toiminta jatkosodassa syksystä 1943 maaliskuuhun 1944.

Jouko Kauranne, Helsingin koulumuseon syntyvaiheet.

Matti Koskenniemi, Kotitausta ja opintoura.

Jarl Stormbom, Ketkä olivat Suomen didaktisesti merkittävimmät herbartilaiset ja mitä oli didaktiikka?

Marianne Tallberg, Maallisen sairaanhoitajakoulutuksen alkuvaiheet Suomessa.

Elias Turunen, Kotiopetuksen ja työn kautta seminaarista yhteiskuntaan.

Toimintakertomus vuodelta 1990.

**KUVIA SUOMALAISESTA KOULUTUKSESTA -
VUOSIKIRJA XXX (1992)**

Martti T. Kuikka, Yliopistot suomalaisen yhteiskunnan rakentajina itsenäisyyden aikana.

Antti Lappalainen, Suomen oppikirjat.

Leena Jääskeläinen, Koululiikuntaa vuodesta 1843.

Matti Koskenniemi, Kotitausta ja opintojen keskeyttäminen.

Erkki Merimaa, Työntiedosta ja ammatinvalinnasta opintojen ohjaukseen.

Jouko Kauranne, Suomi vai Eurooppa uuden koulutusajattelun perustana.

Martti T. Kuikka, Suomen Kouluhistoriallisen Seuran vuosikirja *Koulu ja menneisyys* vuosina 1935-92.

VUOSIKIRJA XXXI (1993)

- Antti Lappalainen*, Opettajat kuvataiteilijoiden kuvaamina.
Taimo Iisalo, Pedagogiossa ja pedagogiosta maailmalle.
Jouko Kauranne, Helsingin koulutoimen hallinnon muuttuminen.
Maximilian Modeen, Skolerfarenheter.
Pauli Arola, Historioitsija puhui - mutta kenelle?
Martti T. Kuikka, Opettajakuvan muuttuminen 1940-luvulta 1990-luvulle.
Saara Hakaste, The Development of Co-Education in Finland.
Eva Szabolcs, Recent Research in the History of Education in Hungary.
 Toimintakertomus vuodelta 1992.

VUOSIKIRJA XXXII (1994)

- Martti T. Kuikka*, Kuusivuotiaat - ikuinen koulutuksen solmukohta.
Arto Jauhainen, Helsinki koulupsykologisen työn pioneerina.
Jouko Kauranne, Oppiaineiden ja tuntimäärien vaihtelu Suomen oppivelvollisuuskoulussa.
Osmo Kivinen & Risto Rinne, Kansanopettajat ja kansalaiskuvan muutos Suomessa 1800-1990-luvuilla.
Laura Kolbe, Traditio - murros - jatkuvuus.
Juhani Tähtinen, Pikkulasten kotikasvatuksen ideaalit ajan virrassa.
 Suomen Kouluhistoriallisen Seuran toimintakertomus vuodelta 1993.

**KOULUN KANSAINVÄLISET KASVOT
 VUOSIKIRJA XXXIII (1995)**

- Martti T. Kuikka*, Suomalaisen opettajankoulutuksen innovaatioiden lähtökohtia.
Jouko Kauranne, Suomalaisen kouluopetuksen eheyttämisen juuret.

Saara Hakaste, Tyttöjen kasvatusta 1700- ja 1800-lukujen Suomessa.

Erkki Kuujo, Karjalan kouluolojen erityispiirteitä.

Erkki Lahdes, Vanha ja uusi, didaktiikan ikuinen ongelma.

Jarl Stormbom, Identiteetti ja koulumaailma.

Priit Raudkivi, Löydetty - kadotettu - jälleen löydetty.

Russell H. Edes, My impressions of Finnish and Scandinavian Educational Systems.

Kai R. Lehtonen, Oppikirjantekijä supervaltojen syleilyssä.

Erkki Aho, Kouluhallinnon kansainvälinen vuorovaikutus.

Martti T. Kuikka, Suomen Kouluhistoriallinen Seura vuosina 1986-1995.

Suomen Kouluhistoriallisen Seuran vuosikirjat 1935-1994

Miksi koulut ovat erilaisia? Millaisia suomalaiset kouluvaihtoehdot ovat tänään, millaisia eilen? Miten opettajanvalmistus on maassamme muuttunut? Miten löytää tietoja entisten kansanhimisten lukutaidosta?

Näitä kysymyksiä valottaa Suomen kouluhistoriallisen seuran vuosikirja v. 1996.

Kouluhistoria on osa suomalaisen yhteiskunnan historiaa, joka koskettaa kaikkia kansalaisia. Koululakien uudistaminen on jälleen meneillään. Kouluhistoria valottaa aikaisempia vaiheita ja auttaa ymmärtämään koulusäädösten kehitystä.

